

PIONIRSKE VOJAŠKE SMUČINE

Pripravil Aleš Guček, ZVGS

marec 2017

UVOD

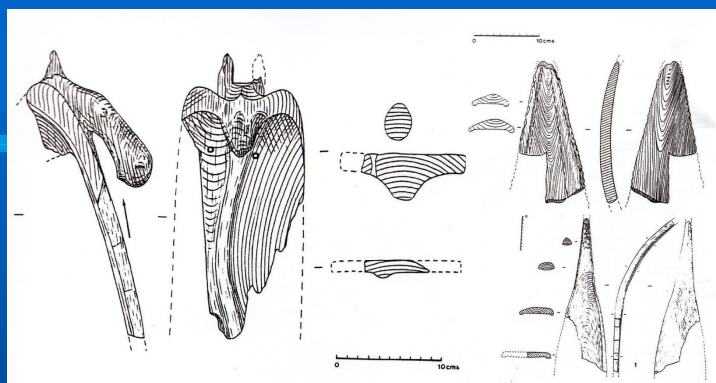
Pred nedavnim so odkrili skalno risbo lovca na severnega jelena v kitajskem Altai pogorju na meji z Mongolijo, ki je nastala najmanj leta 10.000 pred našim štetjem. To delno potrjuje doslej neverjetno tezo, da se je smučanje širilo iz Koreje, preko Kitajske, Rusije (smučka iz okoli 6.000 pred našim štetjem) na Laponsko (Norveška, skalna risba 3.550 let pred našim štetjem).

Smučke so bile v pradavnini sredstvo vsakdanjega življenja pozimi zaradi preživetja. Lovci so na njih hitreje sledili divjad. Služile so tudi za nabiranje dračja in suhega lesa za ognjišča. Na smučeh so se selili nomadi za čredami severnih jelenov, tako ženske kot moški.

Skalna risba lovca na smučeh, Altai, Kitajska, najmanj 10.000 pred našim štetjem.

Ljudsko smučanje na Altaiju se je edino na svetu ohranilo v prvobitni obliki vse do danes.

Grigori Burov je našel na arheološkem najdbišču VIS I ostanke SMUČI, Rusija, okoli 6.000 pr. n. št.

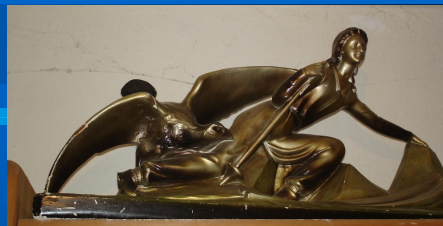
Skalna risba lovca na smučeh, maskiranega v zajca, norveški otok Rødøy, 3.500 pr. n. št.

Smučka iz 3.200 pr. n. št., Klavträsk, Švedska.

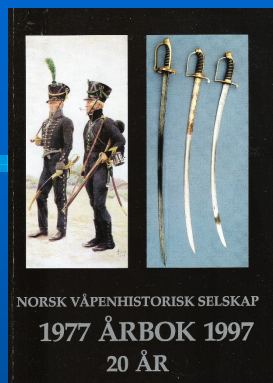

Pradavna lovca na smučeh.

Skandinavski bog smučanja Ull in boginja smučanja Skadi iz laponskih sag.

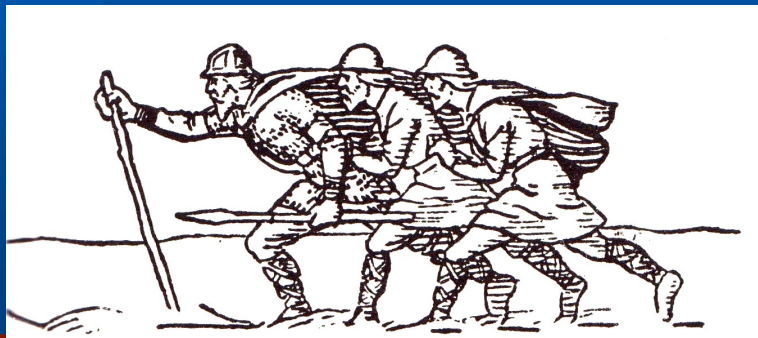

Norveški generalmajor Hvidtfjel je napisal 10. aprila 1733 prva vojaška smučarska povelja v norveščini in nemščini. J.H. Emahusen in Kjetill Grasbekk sta leta 1977 v letopisu Norveške smučarske zveze ponatisnila pravila pod naslovom Norsk Våpenhistorik (Norveška zgodovina orožja).

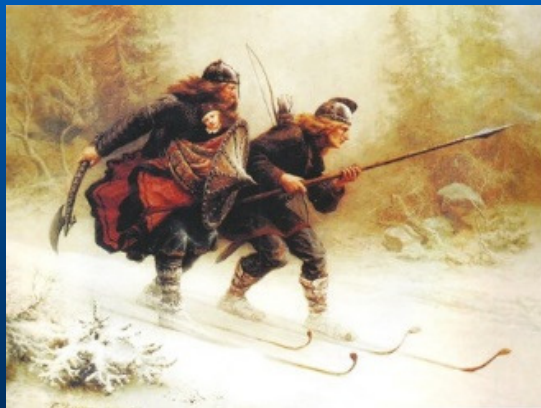
- No.22. *Rechtsum!*
1. Tempo. Der Schielauffer Häbet den Rechten Fus auf, und trit mit selbigen auf die Rechte Seite, und drehet selbigen Bey den nieder setzen so viel als seiner näben Mans Schie zu Lassen kan, hier auf setzet er den Lincken Fuss Bey den Rechte nieder, auf Solche art muss er Continuiren bis dass er so weit auf die Seite gekommen sey, als er kommen kann.
- No.23. *Herstellt euch!*
1. Tempo. So wie der Schielauffer herum gekommen muss er wiederum zurück, nur dass mit dem Lincken fuss zu erst angeträten wird.

Srednjeveška norveška risba vojakov iz zgodbe o vojaku Arneljotu Gellineju. Zgodba je bila pozabljena, a jo je našel in temeljito strokovno raziskal Bjørnesteren Bjørnson in za svoje delo leta 1903 prejel Nobelovo nagrado.

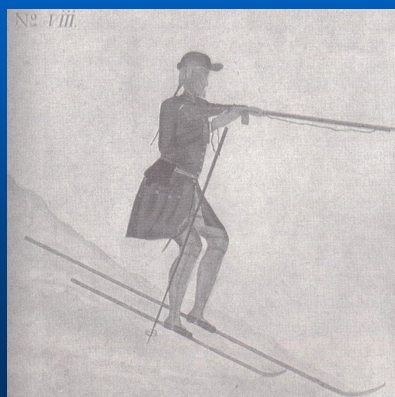
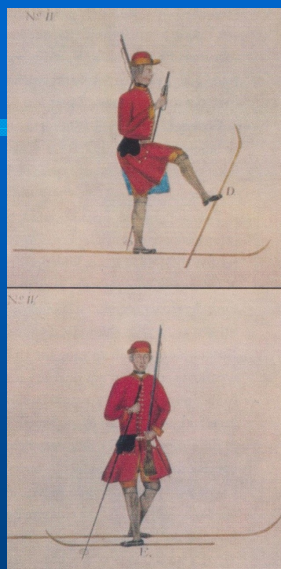
Vojaki so iz plemena Birkebeinerjev, ki so imeli obložene podkoleni s skorjo iz brezovega lubja in to pritrdili s trakovi brezovega lubja. Od tod izvira njihovo ime: birke je breza, bein je noga.

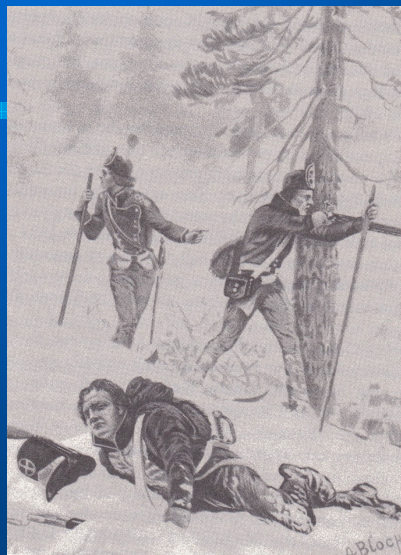

Vojaška Birkebeinerja na smučeh sta leta 1206 odnesla daleč na sever na varno pred tujimi zavojevalci malega norveškega princa Haakona Haakonsona. Več norveških slikarjev je upodobilo to reševanje. Najbolj znano je olje Norvežana Knuta Bergsliena iz leta 1873.

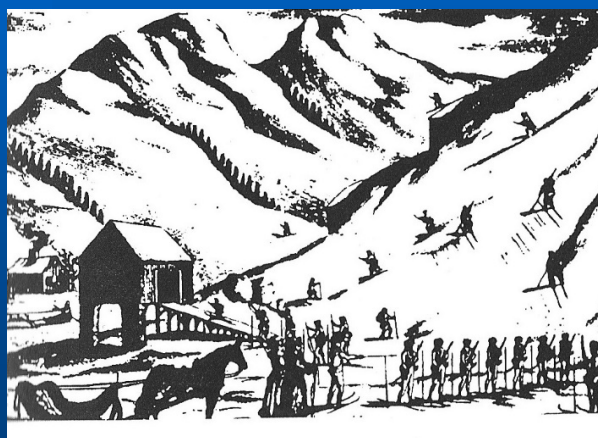
Norveški oficir Grüners je leta 1765 vojaška smučarska pravila dopolnil z risbami.

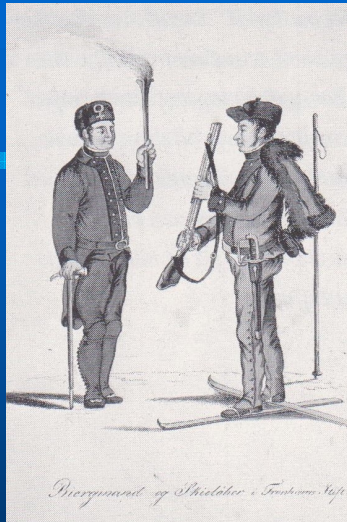

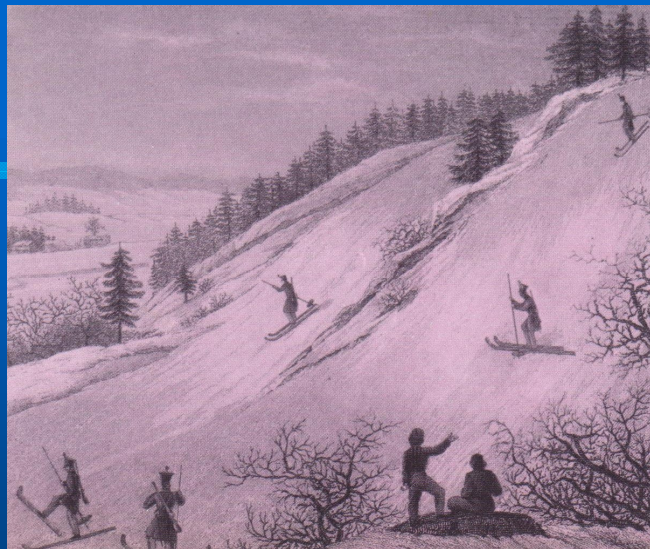
Norveški vojaki v boju leta 1808. Andreas Bloch je narisal vojaka in ranjenca konec 19. stoletja.

Norveški plemiči in plemkinje so si ogledovali leta 1808 smučarske vaje norveških vojakov.

Norveška vojaka leta 1808.

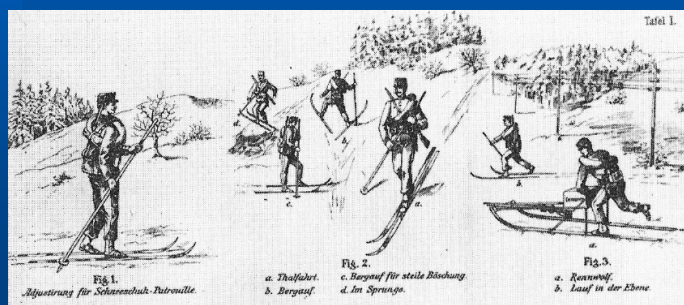
Norveški polk na smučarskih vajah, okoli 1825.

Norveški vojak iz druge polovice 19. stoletja.

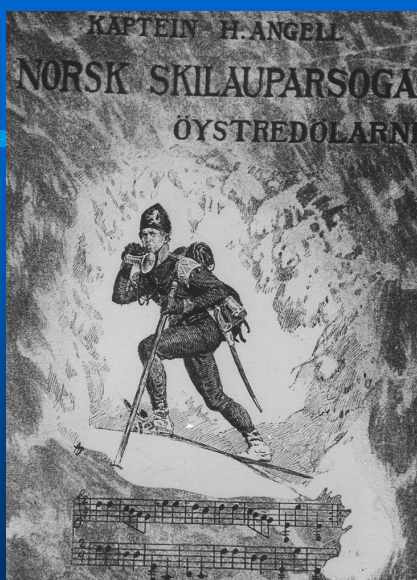
Ko je telegraf preplaval svet, so norveški vojaki še naprej skrbeli za vojaško smučarsko vzgojo. Zopet je izšel nov bogato ilustrirani vojaški priročnik. Opisi so zopet v nemščini.

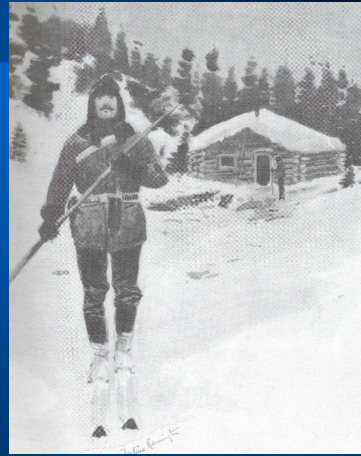
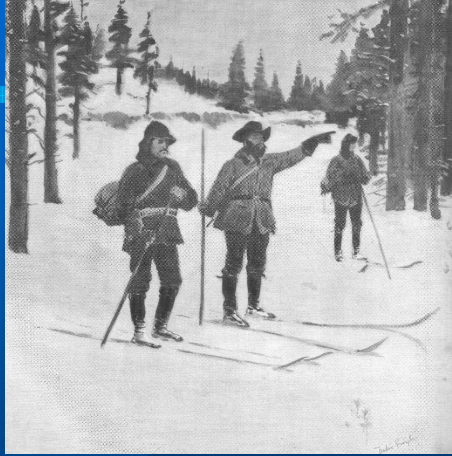
Smučanje je že od 12. stoletja na Laponskem veljalo za viteško večino, enako kot na primer sabljanje in turnirji vitezov s sulicami na konjih v Srednji Evropi.

Norveški vojak Trysil-Knud je bil tako vešč smučanja in streljanja, da je med skokom s puško zadel cilj. Andreas Bloch ga je 1895. leta ovekovečil na platno.

Norveški stotnik Henrik Angell je leta 1890 napisal knjigo Norveška smučarska saga, v kateri je pisal tudi o vojaškem smučanju. Na naslovnici je vojaški trobentač in spodaj note igranja morda melodije za napad.

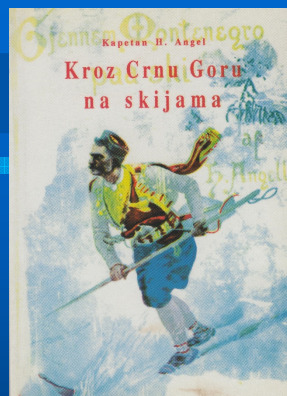

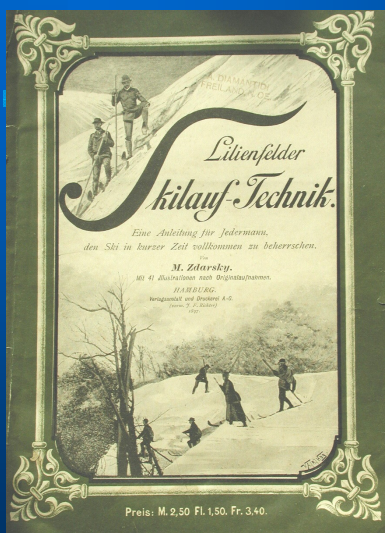
Ameriški konjeniški polk med nadzorovanjem parka Yellowstone, ZDA, 1898.

Norveški stotnik Henrik Angell je leta 1893 na smučeh prečil Črno Goro. Ko je prišel v Cetinje je ustanovil smučarski klub, katerega prvi člani so bili tuji veleposlaniki, ki so se jim pridružili še nekateri meščani Cetinja.

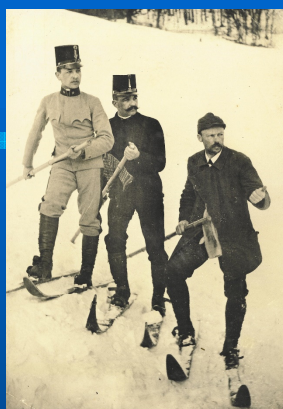
Angell je dal na naslovnico upodobiti sebe v črnogorski noši, 1893. Naslov knjige je Čez Črno Goro na smučeh. Črnogorci so knjigo iz stare norveščine prevedli okoli leta 2000 v svoj jezik (slika desno).

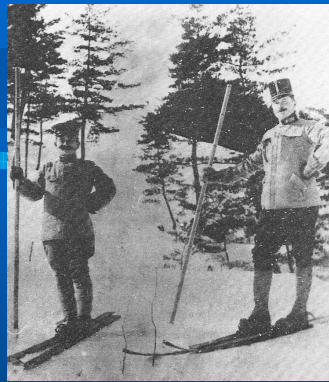
Slikar Mathias Zdarsky je leta 1890 naročil norveške smuči. Ker ni dobil navodil, je jezen sam razvil okoli dvesto prvih kovinskih vezi in močno skrajšal smuči. Leta 1896 je izdal knjigo Lilienfeldsko smučarsko tehniko, v kateri je utemeljil alpsko (plužno) tehniko za razliko od norveškega telemarka. Tehnika je bila primerna za alpske strmine za razliko od telemark smučanja.

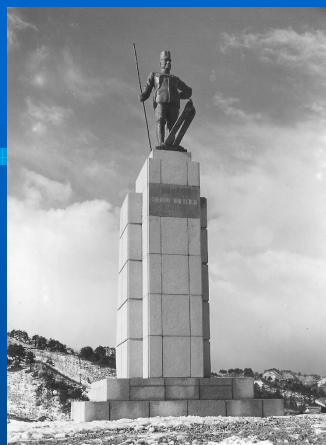
Zdarsky prikazuje plužni položaj smučī in položaj smučarja na strmini, 1896.

Zdarsky (na levi sliki spodaj) je na povabilo po letu 1910 avtrogrskega poveljstva vojaških sil vodil tečaje vojaških gornikov. Poučeval je plužno tehniko in smučanje z enim kolcem.

Avstroogrski generalmajor Lerch je odpotoval leta 1911 na Japonsko, kjer je predstavil smučanje japonskim vojakom. Lerch je urezal v daljni deželi bambusov kolec, da ga ni vlekel s seboj na dolgi poti. Na sliki je spoznati lilineledske alpske smučiči. Na desni sliki je na levi ob Lerchu japonski kolega Horiuchi.

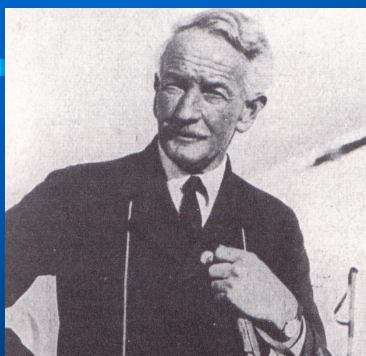

Japonci so postavili spomenik avstroogrskemu generalmajorju Lerchu v zahvalo za njegov prispevek k pionirski uvedbi smučanja na Japonskem.

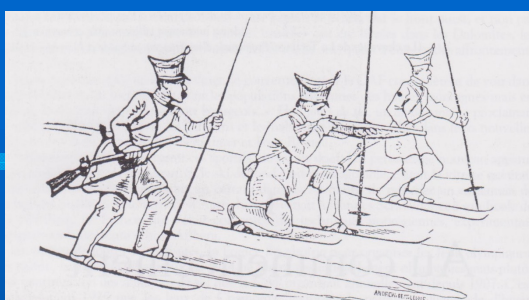
Zdarsky je poleg smučanja vojakov dal velik prispevek z izumi enostavne zaščite smučarjev pred mrazom.

Avstrijci niso vabili Norvežanov, da bi jih učili smučanja. Na sliki avrtoogrski poročnik Georg Bilgeri je bil zagovornik „alpinski-nordijske“ tehnike, torej plužnega in telemark načina smučanja. Zaradi tega je prišel navzkriž z Zdarskym. Slednji mu ju celo očital, da je prekopiral in patentiral lilinefeldsko Zdarsky kovinsko vez. Pa še Bilgeri je zagovarjal rabo ali kolca ali razstavljenega v dve smučarski palici. Sosdišče je razsodilo v prid Bilgerija, da je je njegova vez novost.

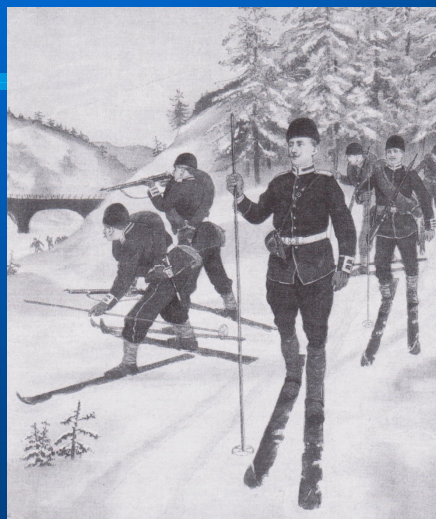
Georg Bilgeri je poučeval vojake smučanja v Innsbrucku in okolici, kjer so bile gorske enote, od okoli 1900.

Norvežani so bili povabljeni v Srednjo Evropo, da so učili smučanje. Njihov način učenja smučanja ni imel dobrih pedagoških osnov. Največkrat so le rekli „Poglejte me“, in so prikazali svoje smučanje.

Na sliki francoski vojaki pod nadzorstvom norveških kolegov, okoli 1900.

Francoski „chasseur“ (vojaški lovci) in norveški inštruktorji, okoli 1900.

Francoski in norveški vojaki na smučeh, zavetišče Cesanne, Haute Alpes, Francija, 1902.

Italijanski „alpini“, vojaki -
gorniki, Bardonecchia, 1908.

Švicarski vojaki - gorniki na mednarodnih tekmah v
patruljah na 30 km na progi Argentitere-Col de
Balme, Chamonox, Francija, 1908.

Uvoz norveških dragih smuči je botroval gradnji vojaških tovarn smuči v Franciji in Avstriji (Avstroogrski). Ker je imela Norveška monopol nad uvozom severnoameriškega hikorijevca (hrasta) lesa za smuči, so v Srednji Evropi začeli izdelovati smuči iz domačega jesena. Na sliki vojaška tovarna smuči v pokrajini Salzburg v Avstriji, 1906.

**S starim slovenskim
smučarskim pozdravom**

SMUK !